

Tájékoztató az új Ptk. jogegységi csoportok 2017. február 17-én tartott tanácskozásáról

A kötetlen információcserét megelőzően valamennyi csoportból egy-egy bíró rövid előadás keretében adott tájékoztatást a csoport által gondozott jogterületen az új Ptk. alkalmazása során látókörébe került kérdésekről.

Dr. Szalay Katalin (Tiszafüredi Járásbíróság) „A gondnokság helyezéssel kapcsolatos szabályozás változásának hatása a bírósági gyakorlatra” címmel tartott előadásában prezentáció kíséretében azt mutatta be, hogy az új Ptk. a gondnoksággal kapcsolatos pereket érintően több lényeges változást hozott, amely a mindennapi munkában a bíróságok részéről is szemléletváltást igényel. Az új Ptk-nak a fokozatosság és arányosság elvét követő szabályozása értelmében a cselekvőképesség súlyosabb fokú korlátozása csak akkor alkalmazható, ha az enyhébb fokozattal a belátási képességében korlátozott személy jogainak védelme nem érhető el. A cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezés végső esetben és a kötelező felülvizsgálat elrendelése mellett alkalmazható. A cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezésnél nincs lehetőség a nagykorú személyek cselekvőképességének automatikus, általános jelleggel történő korlátozására, hanem személyre szabottan, egyéniesítve meghatározott ügycsoportokban korlátozható cselekvőképességük. A bíróság feladata ezért vizsgálni az érintett személy egyéni körülményeit, családi és társadalmi kapcsolatait is. Mindezek összességében jelentősen kiszélesítették a bizonyítandó tények körét a megalapozott döntéshozatal érdekében.

A Választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény 13/A. § (1) bekezdése értelmében a bíróságoknak rendelkeznie kell valamennyi gondnoksági perben arról, hogy a gondnokság alatt álló a választójogát gyakorolhatja-e. Ma már a bíróságok a választójog gyakorlásához szükséges belátási képesség vizsgálatára bizonyítást rendelnek el és mérlegelés útján döntenek a kérdésről.

A gondnoksági perek kapcsán megnőtt a bírák felelőssége, azáltal, hogy döntéseik az egyéniesítést is magukba foglalva, a valós helyzetnek leginkább megfeleljenek. Ehhez a bírácoknak bátrabban kellene élniük az új Ptk. adta lehetőségekkel, mint például egyes ügycsoportok részterületekre bontásával, melyek helyes gyakorlata kialakulóban van.

Bereczné Dr. Klapper Ellen (Miskolci Járásbíróság) „Az új Ptk. alkalmazása családjogi ügyekben” című előadásában ismertette, hogy az új Ptk. családjogi könyve bírói gyakorlatát figyelemmel kíséző csoport a családjoggal kapcsolatosan indult perekben tekintette át az ítélezési tevékenységet. A csoport részére kialakított online felületre feltöltött ítéletek a családjog témakörén belül a tartásdíj kérdéseit érintették. A gyakorlatban ezen túlmenően számos esetben kerül sor az új Ptk. házasság felbontására, szülői felügyelet rendezésére, kapcsolattartás szabályozására vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazására.

Az új Ptk. családjogi rendelkezéseit érintő joggyakorlat és jogirodalmi anyag mennyisége folyamatosan bővül, ismeretük a bírák munkáját és a jogkereső közönség jogban jártasságát segíti. Ez utóbbi különösen azért jelentős, mert a felek megállapodása elsődleges a bíróság döntéséhez képest számos családjogi kérdésben. Ezáltal mód nyílik arra, hogy a saját gyermekeiket legjobban ismerő szülők személyi, jövedelmi és vagyoni körülményeik kellően átgondolt mérlegelésével – a gyermekük érdekét szem előtt tartva – felelős döntéseket hozhassanak, konszenzussal rendezzék gyermekük jövőbeni felügyeletét, a gyermekkel való kapcsolattartást, a gyermekük tartását, a róla való gondoskodást vagy amennyiben arra mód van, akár közvetítői eljárás segítségével elkerüljék a peres eljárást.

Dr. Szigeti Krisztina (Budapest Környéki Törvényszék) „A Ptk. és a személyiségi jogok” című előadás a személyiségi jogok általános megközelítésével foglalkozott. Az előadó kiemelte, hogy ez az a terület, ahová az alkotmányjog a legnagyobb mértékben be tud szűrődni. Talán az a legnagyobb

kihívás a bíróságok számára, hogy egyfajta „szellemiség” adódik hozzá a jogi normaszöveghez, és ezt kell összezsírozni a jogági dogmatikával. Rámutatott arra, hogy az új Ptk. két tényleges újdonságot hozott: egyrészt a magánszféra teljességének védelmét, másrészt azt, hogy személyiségünk kiteljesítése a törvény és mások jogainak korlátai között valósulhat meg. A tárgyalóterem is a jogsértés közegévé válhat, ahol az általános tendenciát követve a véleménynyilvánítás szabadsága és a jóhívnév, becsület ütköznek leggyakrabban egymással. Ugyanakkor a sajátos közegben a határozat indokolása, vagy a perbeli nyilatkozat is lehet személyiségi jogi per tárgya. Végezetül a személyiségi jogok korlátozásának alkotmányos tesztjéről esett szó.

Dr. Hercsik Zita (Fővárosi Ítéltábla) „A sérelemdíj alkalmazásának gyakorlata két felsőbírósági döntés tükrében” címmel tartott előadásában a személyiségi jogok megsértésének egyik új szankciójához, a sérelemdíj fizetési kötelezettséghez kapcsolódóan két ítéletet (Kúria Pfv.IV.20.903/2016/7., Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.227/2016/4/II.) ismertetett, annak kiemelése mellett, hogy kiforrott, egységes bírói gyakorlat ebben a kérdéskörben még nem alakult ki – a minimum összeget illetően sem. A határozatokban foglaltak a sérelemdíj kettős rendeltetését – elsődlegesen kompenzációs szerep a személyiségi jogsérelem tekintetében, emellett magánjogi büntetés a hasonló jogsértések megelőzésének céljával – szem előtt tartva vizsgálták azt, hogy adott esetben a jogintézmény melyik funkciójának kell kiemelt fontosságot tulajdonítani, mely esetekben és mennyiben kaphat hangsúlyt a magánjogi büntetés, a preventív hatás elérése.

Záró gondolatként Menyhárd Attila „A magánélethez való jog a szólás- és a médiaszabadság tükrében” című tanulmányában írtakra történt utalás, mely szerint a gyakorlatnak nem szabad figyelmen kívül hagynia azt, hogy a bírósági döntések üzenetei ösztönzőként hatnak a társadalmi, gazdasági szereplők számára. A gazdasági szereplők esetében a jogsértés kifizetődő lehet akkor, ha az okozott kár mértéke kisebb, mint az annak árán szerzett vagyoni előny. Ezért a marasztalásnak el kell érnie azt a mértéket, amely mellett a sérelmet okozó fél már nem motivált a jogsértő magatartás tanúsítására. Kiemelten fontos a preventív hatás érvényesítése akkor, amikor a legmagasabban védett jogi érdekek (élet, egészség, testi épség, jóhírnév) sérülnek.

Cogoiné dr. Boros Ágnes (Debreceni Ítéltábla) „A jogi személyekre vonatkozó szabályok alkalmazása a gyakorlatban” címmel tartott előadásában ismertette, hogy a Debreceni Ítéltábla Gf.III. tanácsához 2016-ban érkezett ügyek elenyésző hányadában merült fel a Ptk. Harmadik könyve valamely rendelkezésének az értelmezése. Az adatok azt mutatják, hogy a vártnál kisebb arányban jelentkezik probléma a Ptk.-nak a jogi személyekre vonatkozó rendelkezéseinek értelmezése körében. Ennek egyik oka az, hogy a cégek alapításkor illetve a Ptk. rendelkezéseivel összhangban álló továbbműködésükről szóló döntéshozatalnál inkább a „biztos” szerződésmintát alkalmazzák, és nem egyediesítik a szerződéseiket, másrészt a felvetődő kérdések nagy része is megválaszolható a korábbi jogszabályi rendelkezések (Gt.) alapján kialakult joggyakorlat segítségével. A Ptk. Harmadik könyvét illetően szinte mindig arra a kérdésre kellett választ adni, hogy a Ptk. egy adott szakaszának rendelkezése kógens vagy diszpozitív-e. Az egyik ügy rámutatott arra is, hogy nincs a cégtörvényben olyan rendelkezés, amelyik lehetővé tenné azt, hogy a zártkörűen működő részvénytársaságban közvetett úton minősített többségű befolyást szerző, nem részvényes személynek a Ptk. 3:324. § (1) bekezdésében kötelezően előírt bejelentése alapján ez az adat a cégjegyzékbe bejegyzésre és közzétételre kerüljön.

Dr. Szűcsné Dr. Vida Ágnes (Nyíregyházi Törvényszék) a Kötelmi jog – érvénytelenség jogterületét gondozó jogegységi csoport működéséről tartott összefoglalójában arról tájékoztatót, hogy a Nyíregyházi Törvényszék és az illetékességéhez tartozó járásbíróságok a Ptk. Hatodik könyvének új szabályait alkalmazó jogerős bírósági határozatai alapján általánosítható tapasztalatok szerint e határozatok többsége járásbírósági hatáskörbe tartozó perekben keletkezett. A jogviták jellemzően a kisértékű perek szabályai szerint lefolytatandó bizonyítási eljárásban kerültek elbírálásra, erre tekintettel a felek perbeli nyilatkozatai, a bizonyítási eljárás keretei viszonylag

korlátozottak voltak, a határozatok nagyobb részben első fokon jogerőre emelkedtek.

1. *A kötelmek közös szabályai* alapján felmerült kérdésként a jognyilatkozatok értelmezése, az alakisághoz, illetve írásbeli alakhoz kötött jognyilatkozatok problémája, a jognyilatkozatok hatályosulása.

2. *A szerződések általános szabályaihoz* kapcsolódtak az alábbi területeket érintő kérdések: az általános szerződési feltétel szerződés tartalmává válásának módja, a szerződés létrejötte, a szerződés hatálytalansága, a jóváhagyástól függő szerződés, a szerződés teljesítése körében a szolgáltatás megvizsgálási kötelezettsége, a szerződésszegéssel összefüggésben a szerződésszegéssel okozott kár kérdése, a fizetési késedelemhez kapcsolódóan a kamat és behajtási költségátalány alkalmazása, hibás teljesítéssel összefüggésben szavatossági jogként árleszállítás alkalmazása.

3. *A szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai* több határozatban kerültek alkalmazásra akár deliktuális kárkötelem érvényesítésére vonatkozott a kereseti kérelem, akár a szerződésszegéssel okozott kár, illetőleg a személyiségi jogi jogsértés miatt a sérelemdíj megítélése körében alkalmazandó kárfelelősségi rendelkezések folytán.

A jogegységi csoport által feltárt határozatokban vizsgált jogkérdések az alábbiak voltak:

1. Bérleti szerződés biztosítékának joggyakorlatban való kezelése (kaució)

2. Az elektronikus levél vizsgálata a jognyilatkozat alakiságával szemben támasztott követelmények érvényesülése körében

3. Hatósági jóváhagyás hiányának jogkövetkezményei (létre nem jött szerződés helyett a szerződés hatályossága nem áll be)

4. Elővásárlási jog jogosultjával szemben a vételi ajánlat közlésének kötelezettsége, ennek elmulasztása, jogkövetkezményei

5. Teljesítési célú bírósági letét elfogadásának megtagadását eredményezi, ha a kérelmező nem igazolja az önhiba hiányát a jogutód megállapítása körében

6. A 6:540.§-ra figyelemmel a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításának van helye, ha a felperes a bírósági jogkörben okozott kár megtérítése iránti pert az eljáró bíró és nem a bíró munkáltatója ellen indítja.

Dr. Mocsár Attila Zsolt (Kúria) beszámolójában az üzletész „dologiságának” kérdésében egy konkrét jogeset kapcsán felmerült jogértelmezést ismertetett. A Kft. üzletészét érintő végrehajtási igényperben hozott döntéssel érintett kérdést az vetette fel, hogy a Ptk. dologi jogi rendszerében nem tekinthető dolognak az üzletész, így tulajdonjog tárgya sem lehetne, ugyanakkor a szabályozás tulajdoni tárgyként tételezi, amennyiben elfogadja az üzletészen fennálló közös tulajdon lehetőségét, továbbá átruházhatónak és megterhelhetőnek tekinti azt. A Ptk. nem terjesztette ki a dolog fogalmát, de az adásvétel tárgyát kibővítette a dolgok mellett a jogokkal és a követelésekkel. A jogok és a követelések átruházása a tulajdon-átruházással azonos módon valósul meg. Ha az üzletészre vonatkozó vételi jog gyakorlásával létrejön az adásvételi szerződés, az így megszerzett tulajdonjog a későbbi foglalásnak akadálya. Viszont ha csupán a vételi jognyilatkozat közlése történik meg a vételár későbbi meghatározása és közlése mellett, a vételi jognyilatkozat közlésével kötelmi igények keletkeznek. A kötelmi jogi igény „feltételes” abban az esetben, ha időben elkülönül egymástól a vételi jog gyakorlására vonatkozó nyilatkozat és az opciós vételár közlése, hiszen a kötelmi igény akkor válik hatályossá, ha a vételi jog gyakorlására vonatkozó nyilatkozatot követi az opciós vételár közlése is.

Dr. Pomeisl András
csoportfelelős